

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูยจังหวัดสุรินทร์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในการเก็บข้อมูล และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยสัมภาษณ์กลุ่มหมอช้างชาวกูย และกลุ่มผู้สนับสนุนหมอช้างชาวกูย จำนวนทั้งสิ้น 30 คน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูยจังหวัดสุรินทร์ รวมทั้งเพื่อศึกษาการให้ความหมายและคุณค่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูยจังหวัดสุรินทร์ในยุคโลกาภิวัตน์และเพื่อศึกษาการถ่ายทอดอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูยจังหวัดสุรินทร์ในยุคโลกาภิวัตน์

โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลมีวิธีการ คือ คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ทำหน้าที่ตัวแทนหลัก โดยผู้วิจัยได้เข้าไปสร้างความสัมพันธ์ทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยกับแหล่งข้อมูลให้มากที่สุด ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ และเจาะลึกบางกรณีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงที่สุดของแต่ละกลุ่ม และภายหลังจากสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ให้บุคคลเหล่านั้นช่วยแนะนำบุคคลอื่น เพื่อทำการสัมภาษณ์ให้ได้ข้อมูลครบตามความต้องการ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ระยะคือ ก่อนเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำการศึกษาพื้นที่ของชุมชน รวบรวมข้อมูลประวัติและวัฒนธรรมของชุมชนเบื้องต้นเวลา 2 เดือน (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2548) ระยะที่ 2 ระหว่างเก็บข้อมูล ทำการนัดหมายและสัมภาษณ์ พูดคุยและสังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมกับคนในชุมชนเวลา 3 เดือน (มีนาคม-พฤษภาคม 2548)และหลังเก็บข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล สร้างบทสรุปตามกรอบแนวคิดและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้าภายในเวลา 4 เดือน (มิถุนายน-กันยายน 2548)โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อจำกัดของการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคตตามลำดับ ดังนี้

5.1. สรุปผลการวิจัย

5.1.1 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูยจังหวัดสุรินทร์

บ้านดากลางเป็นหมู่บ้านหลายภาษาคือ ภาษาที่ใช้สื่อสารกันระหว่างคนเช่น ภาษาลาว ภาษาเขมร ภาษากูย และภาษาที่เกี่ยวข้องกับช้าง หมอช้างชาวกูยหมู่บ้านดากลางมีภาษาที่ใช้สื่อสารกันเฉพาะกลุ่มคือ ภาษากูยซึ่งเป็นภาษาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ภาษากูยอยู่ในตระกูลออสโตรเอเชียติกและอยู่ในตระกูลย่อยกลุ่มภาษามอญเขมร จากวัฒนธรรมทางภาษาของชาวกูยได้รับการสืบทอดมาจากเขมรในช่วงการออกไปคล้องช้างในป่าที่ประเทศกัมพูชา รูปแบบการสื่อสารจึงมีทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูยจังหวัดสุรินทร์และเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณีและพิธีกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ดังนั้นรูปแบบการสื่อสารในการสร้างอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูยจังหวัดสุรินทร์มี 2 รูปแบบคือ

5.1.1.1. การสื่อสารระหว่างบุคคล

การสื่อสารของหมอช้างชาวกูยมีลักษณะ การติดต่อสื่อสารแบบเป็นกันเองไม่มีพิธีรีตองอะไร ภาษาที่หมอช้างชาวกูยใช้ติดต่อกับคนนอกหมู่บ้านมีการใช้ภาษาไทยเป็นหลัก และการติดต่อกับคนในหมู่บ้านจะใช้ภาษากูย ภาษาเขมรและภาษาลาวแล้วแต่ว่าผู้รับสารจะถนัดภาษาใด จากการสัมภาษณ์และการสังเกตพบว่าหมอช้างชาวกูยมีการวางตัวในลักษณะเป็นกันเอง บรรยายภาพค่อนข้างไม่ตึงเครียดและมีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายมีการแสดงออกกับกิริยาต่าง ๆ ประกอบ เช่น สีหน้าแววตาและท่าทางประกอบการสัมภาษณ์

ในขณะที่ทำการสื่อสารหมอช้างชาวกูยจะทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) กล่าวคือการสื่อสารที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะร่วมกันกระทำ (Coactive) และมีปฏิริยาตอบกลับกันโดยตรง (Feedback) เนื่องจากผู้ส่งสารและผู้รับสารมีจำนวนน้อยการสื่อสารที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะความเป็นส่วนตัว (Privacy) สูงในขณะที่ทำการสื่อสาร มีความใกล้ชิดกันระหว่างหมอช้างชาวกูยและคู่สนทนา ลักษณะของการสื่อสารเป็นแบบตัวต่อตัว สารที่ส่งหรือการถ่ายทอดในการสื่อสารระหว่างบุคคลของหมอช้างชาวกูยเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์การคล้องช้าง การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางด้านภาษาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นสื่อกลางในการสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของหมอช้างให้คงอยู่ โดยหมอช้างเองเป็นสื่อกลางและทำการถ่ายทอดสารที่เกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องช้าง การเลี้ยงช้าง วิถีชีวิตและวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างให้ลูกหลานได้รักษาองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของหมอช้างชาวกูยให้คงอยู่ต่อไป

5.1.1.2. การสื่อสารทางวัฒนธรรม

กลุ่มหมอซำงชาวภูเขาหรือส่วยซำงได้รับอารยธรรมมาจากประเทศกัมพูชา หมอซำงชาวภูเขาสืบทอดวิชาเกษตรศาสตร์และภาษาผีประกรรมมาจากวัฒนธรรมขอมและเขมรโบราณ จึงทำให้หมอซำงชาวภูเขามีความเชี่ยวชาญทางการจับและฝึกช้างป่า ศิลปวัฒนธรรมของขอมหรือเขมรโบราณมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อและภูมิปัญญาของหมอซำงชาวภูเขาหมู่บ้านตากกลาง จะเห็นได้จากภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันของกลุ่มหมอซำงชาวภูเขา จังหวัดสุรินทร์ ภาษาภูเขาและภาษาผีประกรรมเป็นภาษาโบราณภาษาหนึ่งที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ที่ใช้กันมาอย่างต่อเนื่องจนถึงในยุคปัจจุบัน

จังหวัดสุรินทร์มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา บริเวณนี้เคยได้รับอิทธิพลของขอมหรือเขมรโบราณทั้งในด้านศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมและ หมอซำงชาวภูเขาได้รับการสืบทอดความรู้เกี่ยวกับเลี้ยงช้างและการปฏิบัติตามกฎของผีประกรรมมาจากบรรพบุรุษ การเช่นผีประกรรมมีความหมายแก่หมอซำงชาวภูเขาในด้านจิตใจในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อและความเคารพของกลุ่มหมอซำงชาวภูเขา ความสัมพันธ์ของหมอซำงชาวภูเขากับคนในชุมชนและกลุ่มผู้สนับสนุนมีความสัมพันธ์อันดี โดยเห็นได้จากการได้รับความร่วมมือในการทำกิจ เช่น การจัดงานแสดงช้างและการจัดงานบวชนาคช้าง

จากประวัติศาสตร์และความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับ การคล้องช้างของหมอซำงชาวภูเขา จังหวัดสุรินทร์กลุ่มของหมอซำงชาวภูเขามีกายอมรับ ผู้ที่ผ่านกรอบประสบการณ์การคล้องช้างป่าจากประเทศกัมพูชา เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเป็นหมอซำงที่มากด้วยประสบการณ์จริง เกิดการรับรู้และการยอมรับนับถือวัฒนธรรมในการคล้องช้างของหมอซำงชาวภูเขา ทำให้กลุ่มของหมอซำงชาวภูเขาเกิดความเข้าใจทางความหมายร่วมกัน เช่น การใช้ภาษาภูเขาสำหรับการสื่อสารในหมู่บ้านและการใช้ภาษาผีประกรรมติดต่อสื่อสารกันขณะคล้องช้างอยู่ในป่า สอดคล้องกับแนวคิดซาโมวาร์และพอเตอร์ (Samovar and Potter) กล่าวว่าโดยทั่วไปมนุษย์จะมองโลกผ่านกรอบประสบการณ์การรับรู้และวัฒนธรรม ความเหมือนกันทางวัฒนธรรมจะทำให้เกิดความเข้าใจทางความหมายร่วมกัน ภาษา ภาษาท่าทาง ความเคลื่อนไหวของร่างกาย มีความสำคัญในการสื่อสารเป็นอย่างมากในกลุ่มชน ชุมชน สังคมจะสื่อสารทางวัฒนธรรมถึงกันได้ต้องอาศัยสิ่งเหล่านี้ ในการบอกกล่าวถึงกัน ประพฤติ ปฏิบัติ และทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ดังจะเห็นได้จาก ภาษาผีประกรรม วิธีการปฏิบัติขณะคล้องช้างป่า และการปฏิบัติตามกฎผีประกรรมที่ลูกหลานชาวภูเขาได้ยึด และปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด

5.1.2. การให้ความหมายและคุณค่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูยจังหวัดสุรินทร์ในยุคโลกาภิวัตน์

การให้ความหมายและคุณค่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูย จังหวัดสุรินทร์ในยุคโลกาภิวัตน์มีการให้ความหมายจาก 2 กลุ่ม คือ

หมอช้างชาวกูยการให้ความหมาย และคุณค่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูย จังหวัดสุรินทร์ในยุคโลกาภิวัตน์ ว่า

ผู้ที่มีความรู้วิชาศาสตร์ มีประสบการณ์ในการคล้องช้างและการเลี้ยงช้างป่าให้เป็น ช้างบ้าน รักษาช้างป่วยได้ มีความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมที่เกี่ยวกับช้าง และทำพิธีกรรมเช่นผีประกรรม

หมอช้างจะต้องเป็นคนที่รูปร่างใหญ่หรือกรรมหลวงทำพิธีบรรจุเป็นหมอ จะต้องมีความชำนาญ มีทักษะ มีความสามารถและผ่านการคล้องช้างในป่ามาแล้ว เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับช้าง และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับช้าง ได้รับความเคารพและความน่าเชื่อถือของคนในหมู่บ้าน

คนที่มีความชำนาญในการจับช้างป่า ฝึกช้าง รักษาช้างด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน มีความรู้เกี่ยวกับวิชาศาสตร์ เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการโพนช้างหรือเคยคล้องช้างในป่ามาแล้ว ได้รับการแต่งตั้งจากกรรมหลวง (หมอช้างใหญ่) ให้เป็นหมอช้าง สามารถประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับช้าง เป็นผู้ที่ได้รับการนับถือ ได้รับความเคารพจากกลุ่มหมอช้าง ได้รับความเคารพและเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือของคนในหมู่บ้าน

หมอช้างต้องผ่านพิธีกรรมและมีประสบการณ์ในการคล้องช้างป่า ในประเทศกัมพูชา และหมอช้างต้องได้รับการยกย่องจากกลุ่มของหมอช้างและคนในชุมชน

กลุ่มผู้สนับสนุนหมอช้างชาวกูยการให้ความหมาย และคุณค่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูยจังหวัดสุรินทร์ในยุคโลกาภิวัตน์ว่า

ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมที่เกี่ยวกับช้างเคยผ่านการคล้องช้างมาแล้ว และมีความรู้วิชาศาสตร์

คนที่คลุกคลีกับช้างมาตั้งแต่เกิด เรียนรู้วิถีชีวิตการอยู่กับช้างมาจากปู่ย่าตายายหรือจากพ่อแม่มาตั้งแต่เด็ก ๆ มีจิตใจรักและผูกพันกับช้าง มีความรู้เรื่องช้างอย่างลึกซึ้ง การจะเป็นหมอช้างได้ต้องผ่านพิธีกรรมและมีประสบการณ์ในการคล้องช้างจริง ๆ มีความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมที่เกี่ยวกับช้าง และได้รับการยกย่องจากกลุ่มของหมอช้างและคนในชุมชน

คนที่มีความชำนาญมีทักษะในการจับช้างป่า ฝึกช้าง มีความรู้เกี่ยวกับวิชาศาสตร์ หมอช้างต้องผ่านพิธีกรรมและมีประสบการณ์ในการคล้องช้างป่าในประเทศกัมพูชา และหมอช้างต้องได้รับการยกย่องจากกลุ่มของหมอช้างและคนในชุมชน

คนที่มีความชำนาญในการคล้องช้างป่าหรือจับช้างป่า ฝึกสอนช้าง และประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับช้างทุกได้ประเพณีโดยใช้ความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับคาลาอาคมด้านวิชา คชศาสตร์

ผู้ที่จะเป็นหมอช้างได้จะต้องผ่านการแต่งตั้งจากหมอช้างอาวุโส ที่เป็นที่ยอมรับนับถือจากกลุ่มหมอช้างคือหมอเผ่าตนเอง การจะเป็นหมอช้างได้ต้องผ่านพิธีกรรมและมีประสบการณ์ในการคล้องช้างป่าในประเทศกัมพูชา มีความรู้วิชาคชศาสตร์และการเลี้ยงช้าง มีความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมที่เกี่ยวกับช้าง และได้รับการยกย่องจากกลุ่มของหมอช้างและคนในชุมชน

สรุปโดยรวมคือ หมอช้างต้องผ่านการแต่งตั้งจากหมอช้างอาวุโส มีความรู้วิชาคชศาสตร์และสามารถประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับช้าง หมอช้างต้องผ่านพิธีกรรมและมีประสบการณ์ในการคล้องช้างป่าในประเทศกัมพูชา และหมอช้างต้องได้รับการยกย่องจากกลุ่มของหมอช้างและคนในชุมชน และคุณค่าของหมอช้างชาวกูยมีความภาคภูมิใจ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ที่ได้รับการสืบทอดวิชาคชศาสตร์และความรู้เรื่องการเลี้ยงช้างมาจากบรรพบุรุษ และการทำอาชีพหมอช้างทำให้ตัวหมอช้างมีรายได้

นอกจากนี้หมอช้างชาวกูยยังมีคุณค่าต่อหมู่บ้านดากกลาง ในฐานะที่เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน สาขาขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการเลี้ยงช้างและเป็นผู้สืบทอดวิชาคชศาสตร์

5.1.3. วิธีการถ่ายทอดอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูยจังหวัดสุรินทร์ในยุคโลกาภิวัตน์

ในอดีตการถ่ายทอดความรู้วิชาคชศาสตร์ และความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงช้างของหมอช้างชาวกูย ได้รับการสืบทอดมาจากวัฒนธรรมเขมรโบราณและสืบทอดมาจากบรรพบุรุษการถ่ายทอดความรู้ของหมอช้างชาวกูยนั้นมีความน่าสนใจ เพราะผู้เรียนต้องอาศัยการสังเกต การจดจำ และการปฏิบัติจริงการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความสนใจของหมอช้างแต่ละคน เนื่องจากการถ่ายทอดเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์หมอช้างชาวกูยจึงไม่มีการใช้สื่อใดๆช่วยในการถ่ายทอด หมอช้างชาวกูยมีการฝึกฝนและถ่ายทอดวิชาการคล้องช้างสืบทอดไปยังอนุชนรุ่นหลังในลักษณะที่เป็นวิชาประจำตระกูล

บริเวณที่หมอช้างชาวกูยนิยมไปจับช้างป่าคือป่าในประเทศกัมพูชา บริเวณเมืองเสียมราฐ พระตะบอง บางครั้งไปถึงนครจำปาศักดิ์ในประเทศ ในปี พ.ศ.2504 ประเทศกัมพูชาได้ใช้มาตรการทางกฎหมายประกาศห้ามจับช้างป่าในเขตประเทศกัมพูชา หมอช้างชาวกูยจึงหยุดการเดินทางไปจับช้างป่าตั้งแต่นั้นมา ทำให้พิธีกรรมการโพนช้างขาดการสืบทอดโดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องผีประกรรมและภาษาผีประกรรม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดมาจากวัฒนธรรมเขมรโบราณ

เมื่อหมอช้างชาวกูยไม่ได้เข้าไปคล้องช้างป่าจึงทำให้หมอช้างชาวกูยขาดรายได้ พื้นที่ป่าที่เคยเลี้ยงช้างเหลือน้อยลงเนื่องจากชาวบ้านเข้าไปถางป่าเพื่อปลูกพืชไร่ การเลี้ยงช้างเริ่มเป็นภาระแก่หมอช้าง หมอช้างขายช้างหารายได้และเริ่มนำช้างออกเดินทางไปยังพื้นที่ต่าง ๆ มีการขายผลิตภัณฑ์ที่ได้จากช้าง เช่น ขนหางช้าง กำไลงานช้าง พระแกะจากงาช้าง เป็นต้น ในปัจจุบันนี้หมอช้างพาช้างออกการเดินทางจากหมู่บ้านตากกลางไปหางานทำ ตามสถานที่ท่องเที่ยวและช้างบางเชือกไปแสดงยังต่างประเทศ

การย้ายภูมิลำเนาของหมอช้างชาวกูยสอดคล้องกับแนวคิดของ Arjun Appadurai (1969) กล่าวว่า การเคลื่อนย้ายภูมิลำเนาที่อยู่อาศัยจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่ง ทำให้เกิดการถ่ายเททางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนนั้นๆ และระหว่างกลุ่มการอพยพถิ่นฐานดังกล่าว ยังอาจจะหมายถึงการย้ายข้ามหมู่บ้าน หรือข้ามจังหวัดต่างๆ ภายในเขตรัฐชาติ จนรวมไปถึงการโยกย้ายถิ่นฐานไปยังภูมิภาคหรือทวีปอื่นๆ ซึ่งผลที่ตามมาคือความเป็นชุมชนหนึ่งๆ จะไม่ได้ประกอบขึ้นแต่เพียงเพื่อนมนุษย์ที่เหมือน “เรา” เท่านั้น แต่ประกอบไปด้วยทุกคนที่เป็น “พวกเขา” ที่นับวันจะมากขึ้นเรื่อยๆ

ผลของกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมการเลี้ยงช้าง และความเป็นอยู่ของหมอช้างชาวกูยและช้างในหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ในอดีตช้างถูกใช้แรงงานและเป็นสัตว์พาหนะได้ถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรเครื่องยนต์ ปัจจุบันนี้ช้างในหมู่บ้านตากกลางได้เปลี่ยนบทบาทใหม่เป็น “ช้างนักแสดง” เช่น ช้างเตะฟุตบอล ช้างแสดงหนัง ช้างวาดรูป ศิลปะ ช้างร่วมขบวนแห่บวชนาคและการหาเสียงของนักการเมือง ช้างนำเที่ยวตามปางช้างและสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงต่างๆ ที่เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อความอยู่รอดของครอบครัว หมอช้างจึงมีการเปลี่ยนแปลงบทบาท และปรับเปลี่ยนตัวตนเพื่อความอยู่รอดในยุคเศรษฐกิจระบบทุนนิยมนี้ หมอช้างชาวกูยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตากกลางได้เปลี่ยนบทบาทใหม่เป็น “ผู้กำกับการแสดงของช้าง” ดังนั้นการเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์ จึงมีอิทธิพลต่อการสื่อสารในการสร้างอัตลักษณ์ของหมอช้างชาวกูยจังหวัดสุรินทร์

การปรับตัวของหมอช้างชาวกูยในยุคโลกาภิวัตน์สอดคล้องกับแนวคิด M.Heidegger (1978) ได้เห็นพ้องกับ G.H.Mead (1934) กล่าวว่า อัตลักษณ์ของชาติหรือของวัฒนธรรมแห่งชาติเสื่อมลงหรืออ่อนตัวผุพังลง คือ ถูกทำลาย เสื่อมทรุดลงด้วยกระแสวัฒนธรรมแบบแปรเป็นเนื้อเดียวกัน (Cultural Homogenization) ตามกระแสโลกาภิวัตน์วัฒนธรรมจากภายนอกที่ทรงอำนาจ สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาก็คือวัฒนธรรมของเรากลายเป็นเพียงสินค้า (Commoditization) ในตลาดสินค้าทางวัฒนธรรมของโลก ดังนั้นนับวันกลไกตลาดจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้สังคมทุกระดับกับกระบวนการที่วัฒนธรรมทางวัตถุของตนมีโอกาสที่จะหลุดลอยไปจากชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าของ

สัญลักษณ์ วัฒนธรรมนั่นเอง ดังนั้นในปัจจุบันช่างกลายเป็นนักแสดงและมีหมอช่างคอยกำกับการแสดง วัฒนธรรมกลายเป็นสินค้าที่สามารถหาเงินได้โดยผ่านตลาดหรือเวทีที่ใช้แสดง วิถีชีวิตเปลี่ยนไปตาม วัฒนธรรมสังคมเมืองที่เน้นการบริโภควัตถุ การขายสินค้ามากกว่าการเน้นคุณค่าทางจิตใจ

5.2. การอภิปรายผล

สิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของหมอช่างชาวกูยคือ “การคล้องช้าง” ซึ่งถือได้ว่าเป็นศาสตร์ที่มีคุณค่า และสามารถบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของหมอช่างชาวกูยได้อย่างชัดเจน หมอช่างชาวกูยมีความผูกพันกับช้างจนกลายเป็นวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างของชาวกูยที่เป็นมรดกสืบทอดกันมาแต่โบราณ ชาวกูยถือว่าช้างเป็นสมาชิกในครอบครัวและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกหลานชาวกูยได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

การสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมมาจากบรรพบุรุษชาวกูยผ่านการสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารทางวัฒนธรรมทำให้เกิดการผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมกูยกับวัฒนธรรมเขมร ดังจะเห็นได้จากการใช้ภาษาที่มีอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มของหมอช่างชาวกูย การนับถือเรื่องไสยศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมของเขมรโบราณ จากอัตลักษณ์ดังกล่าวทำให้หมอช่างชาวกูยเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อกลุ่มผู้เลี้ยงช้างชาวกูย และเป็นบุคคลที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการโพนช้างหรือการคล้องช้างป่า

โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการเปลี่ยนวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้า ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์คือ ระบบทุนนิยมมีการเปลี่ยนคุณค่าหรือความรู้สึกและวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้า ดังจะเห็นได้จากการนำช้างไปแสดงในที่ต่างๆ เป็นการหารายได้รูปแบบใหม่ที่เริ่มมาพร้อมกับการท่องเที่ยว โดยสถานที่ท่องเที่ยวเช่น สวนงูงูที่พญา สวนสามพราน ฟาร์มจระเข้ และโรงแรมใหญ่ๆทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดนิยมว่าจ้างหมอช่าง และควาญช้างให้นำช้างไปอยู่ประจำเพื่อแสดงให้นักท่องเที่ยวหรือแขกที่มาพักได้ชม

ปัจจุบันระบบทุนนิยมเข้ามามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยเน้นการบริโภคสินค้าและการตลาดมากขึ้น จากเดิมช้างถูกใช้เป็นสัตว์แรงงานและพาหนะตามคำสั่งหมอช่าง แต่ในปัจจุบันช้างได้เปลี่ยนบทบาทจากช้างบ้านไปเป็นช้างนักแสดงที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้กำกับคือหมอช่างผู้ออกคำสั่งและกำกับการแสดง เช่น ช้างเตะฟุตบอล ช้างเก็บของ ช้างชักเคเย่ ช้างเดินรำ ช้างแสดงหนัง ถ้าหากหมอช่างและช้างมีความสามารถในการแสดงมากก็จะได้มีโอกาสให้เดินทางไปแสดงตามสวนสาธารณะในต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่นและอินโดนีเซีย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดของช้างและตัวของหมอช่างเองในยุคโลกาภิวัตน์

ผลมาจากในปัจจุบันหมอช่างชาวภูมียังมีโอกาสในการเปิดรับสื่อ และมีการเคลื่อนย้ายถิ่นออกจากหมู่บ้าน ไปหางานทำตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ การที่กลุ่มหมอช่างชาวภูมีย้ายถิ่นฐานที่อยู่อาศัยจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่ง ทำให้เกิดการถ่ายทอดทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนนั้น ๆ และระหว่างกลุ่ม ซึ่งถือเป็นการสื่อสารทางวัฒนธรรม ที่เป็นการข้ามพรมแดนของโลกาภิวัตน์กับวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างของหมอช่างชาวภูมิจังหวัดสุรินทร์

จากการวิจัยพบว่า การเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์และการที่คนในชุมชนภูมียเปิดรับสื่อเช่น การดูโทรทัศน์ การฟังวิทยุของคนในชุมชนภูมียและการรับวัฒนธรรมจากภายนอกหมู่บ้าน คนรุ่นใหม่มีความรู้มากขึ้นจากการเปิดรับจากสื่อการเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์ จึงมีผลทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มหมอช่างชาวภูมียแบ่งเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมและกลุ่มที่ยึดมั่นในวัตถุ

5.2.1. กลุ่มที่ยึดมั่นในวัฒนธรรม กลุ่มนี้ประกอบไปด้วยคนแก่ที่มีประสบการณ์ในการคล้องช้างป่าในประเทศกัมพูชา คนกลุ่มนี้จะเน้นการยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและแนวปฏิบัติเดิมที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ความผูกพันต่อช้างในฐานะที่ช้างเป็นสมาชิกในครอบครัว วิถีชีวิตต่างๆยังไม่มีเปลี่ยนแปลง มีการรักษาประเพณีอย่างเคร่งครัด

5.2.2. กลุ่มที่ยึดมั่นในวัตถุ กลุ่มนี้ประกอบไปด้วยคนหนุ่มที่ไม่มีความประสบการณ์ในการคล้องช้าง การยึดมั่นในวัฒนธรรม ประเพณีและการนับถือผีประเพณีของคนกลุ่มนี้อาจมีความหย่อนยานไปตามผู้นำถือ มีการให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าและมีการยกย่องผู้ที่มีรายได้มากกว่าเป็นวีรบุรุษเช่น นับถือผู้ที่ไปทำงานต่างประเทศว่ามีประสบการณ์มากกว่าผู้ที่ออกไปคล้องช้างป่า กลุ่มที่ยึดมั่นในวัตถุมีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ๆจากสื่อต่างๆ และมีความใกล้ชิดกับทางราชการ ความผูกพันกับช้างมีน้อยลงมองช้างในฐานะสัตว์เศรษฐกิจหรือเป็นเพียงทรัพย์สิน ดังนั้นกลุ่มนี้จะใช้ประโยชน์จากช้างในทุกรูปแบบตามที่ลูกค้าต้องการเช่น ช้างเดินรำ ช้างเตะฟุตบอล วิ่งเก็บของ เป็นต้น ช้างแสดงบทบาทเป็นนักแสดงและหมอช่างแสดงเป็นผู้กำกับ

ในอดีตการเป็นผู้กล้าหรือวีรบุรุษเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการ แต่การเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เด็กรุ่นใหม่ ๆ เน้นค่านิยมทางวัตถุมากกว่าเน้นเรื่องของจิตใจ เด็กรุ่นใหม่ ๆ หันมาแสวงหาสิ่งของและพยายามครอบครอง เช่น การซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างบ้านใหม่ สิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนชาวภูมียคือ กลุ่มหมอช่างชาวภูมียได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบเดิมของตนโดยละทิ้งความเชื่อเดิม หันมายอมรับแนวคิดใหม่แต่บางส่วนยังรักษาประเพณีเดิมและรักษาวัฒนธรรมไว้

การสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของหมอซำชาวภูยกุย และการสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์จำเป็นต้องอาศัยความรู้อย่างรอบรู้ใหม่สืบทอดวิชาเกษตรศาสตร์การคล้องช้างให้คงอยู่ต่อไป หากไม่ได้รับการฟื้นฟูหรือการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มผู้สนับสนุนและคนในชุมชนแล้ว อัตลักษณ์ความเป็นหมอซำชาวภูยกุยเรื่องการคล้องช้างจะกลายเป็นแค่ “ตำนาน” ที่ไม่มีใครคอยสืบทอดต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. รัฐบาลควรจัดงบประมาณมาช่วยปรับปรุงศูนย์การศึกษาให้กลายเป็นแหล่งความรู้เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาประวัติศาสตร์และที่มาของหมอซำชาวภูยกุยในจังหวัดสุรินทร์ได้ในอนาคต
2. เอกชนควรจัดโครงการที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและการท่องเที่ยวในหมู่บ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์
3. คนในชุมชนควรร่วมมือกันทำกิจกรรมเช่น การอนุรักษ์หมู่บ้านตากกลางให้เป็นหมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตตามแบบบรรพบุรุษและช่วยกันพัฒนาปรับปรุงหมู่บ้านให้น่าอยู่น่าท่องเที่ยว
4. หมอซำควรเป็นแหล่งความรู้ โดยเป็นวิทยากรและเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์การคล้องช้างเพื่อให้แก่เยาวชนได้ทราบถึงประวัติการคล้องช้าง วัฒนธรรมการเลี้ยงช้าง วิถีชีวิต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการสื่อสารทางวัฒนธรรมของหมอซำชาวภูยกุยจังหวัดสุรินทร์
2. ศึกษาการใช้กลยุทธ์การสื่อสารในการสร้างอัตลักษณ์ของหมอซำชาวภูยกุยจังหวัดสุรินทร์
3. ศึกษาปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการสร้างเครือข่ายของกลุ่มหมอซำชาวภูยกุยจังหวัดสุรินทร์

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา “การสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของหมอซำชาวภูยกุยจังหวัดสุรินทร์” ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มหมอซำชาวภูยกุยที่มีประสบการณ์จริงในการคล้องช้างในป่าในประเทศกัมพูชา ซึ่งหมอซำชาวภูยกุยที่เคยเข้าไปคล้องช้างป่าเหลือจำนวนน้อยลง เนื่องจากหมอซำชาวภูยกุยมีอายุมากและหมอซำชาวภูยกุยที่มีความรู้และมีประสบการณ์เก่งๆ บางท่านได้เสียชีวิตแล้ว ข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากหมอซำชาวภูยกุยที่ยังมีชีวิตอยู่ และได้จากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเท่านั้น